

Список використаних джерел

1. Берназ-Лукавецька О. Медичні послуги в Україні. URL: <http://jurist-blog.com.ua/medichni-poslugi.html>.
2. Венедіктова І. В. Правова природа медичних послуг. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 5. С. 44–48.
3. Щербаченко Л. В. Особливості надання платних медичних послуг у сучасних умовах. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2010. № 1 (48). С. 168–173. 17.
4. Шевчук С. С. Правовое регулирование возмездного оказания медицинских услуг: реалии и перспективы / С.С. Шевчук. – Ставрополь : Сев-Кав. ГТУ ; Ставрополь сервис школа, 2001. 232 с.
5. Венедіктова І. В. Щодо перспектив детермінації послуг. Проблеми цивільного права та процесу: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій пам'яті професора О.А. Пушкіна. Харків, 2009. С. 49–51.
6. Усачов Є. І До проблеми визначення поняття та ознак медичних послуг. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017. Серія «ПРАВО». Випуск 43. Т. 4. С. 297–301.
7. Тихомиров А. Медицинская услуга. Правовые аспекты / А. Тихомиров. М. : Информационно-издательский дом «Филинь», 1996. 352 с.

Крикун Сергій Вікторович,

начальник відділу Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України

ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЩОДО КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ «ЗЛОЧИННОЮ СПІЛЬНОТОЮ»

Проектом Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою (далі – Проект) пропонується закріплення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів злочинною спільнотою, у тому числі «злодіями в законі» («вори в законі») [1]. Вказаними змінами передбачено, що особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, слід розуміти особу, яка завдяки авторитету, іншим особистим

якостям чи можливостям, координує злочинну діяльність осіб, які здійснюють злочинний вплив (ст. 255-1 Проекту), а «злочин у законі» визнається особа, яка дотримується притаманних злочинному середовищу традицій і правил поведінки, користується авторитетом серед осіб, які вчиняли кримінальні правопорушення, керує, координує та/або організовує діяльність злочинної спільноти чи її частини або є учасником такої спільноти (ст. 28 Проекту) [1]. Окрім цього, Проектом [1] закріплюються основні види злочинів, вчинених суб'єктами підвищеного злочинного впливу та «злочини в законі», а саме: створення, керівництво злочинною спільнотою, у т.ч. особою, яка перебуває у статусі «злочинця в законі» (ст. 255), встановлення, посилення та поширення в суспільстві злочинного впливу, у т.ч. особою, яка перебуває статусі «злочинця в законі» (ст. 255-1), організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255-2), звернення до особи, яка здійснює злочинний вплив, у т.ч. до особи, яка перебуває статусі «злочинця в законі» (ст. 255-3) [1].

Відмітимо, що кримінальна відповідальність за наявність в особи певного авторитету в злочинному середовищі не є новою в зарубіжному законодавстві, зокрема: ст. 223-1 Кримінального кодексу Грузії закріплено членство в злочинському співтоваристві, «злочинця в законі» [2], ст. 210.1. Кримінального кодексу Російської Федерації закріплює відповідальність за заняття вищого положення в злочинній ієрархії [3]. Також є приклади відповідальності за наявність в особи певного авторитету в злочинному світі, як приклад, в Італії – члени об'єднань мафіозного впливу, у Японії – члени «Якудзи» тощо [4].

Як бачимо, кримінальну відповідальність щодо осіб, які є суб'єктами підвищеного злочинного впливу закріплено в пострадянських країнах, країнах Європи та Азії. Відповідно досвід застосування цих норм про кримінальну відповідальність свідчить про певну динаміку притягнення даних суб'єктів до кримінальної відповідальності.

Попередній аналіз наведених статей надає право стверджувати, що фіксація злочинів, пов'язаних із здійсненням злочинного впливу особою, у т.ч. яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу або «злочинця в законі» передбачає встановлення достовірності таких обставин:

дії особи, яка завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям по координації, створенню,

здійсненню керівництва злочинної спільноти, організації, сприянні у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці), а також безпосередня наявність в особи таких якостей як авторитет, іншим особистим якостям чи можливостям по координації злочинної діяльності;

дії особи, яка дотримуючись притаманних злочинному середовищу традицій і правил, користуючись авторитетом у кримінальному середовищі здійснює керівництво злочинної спільноти, організацію та/або сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці), а також безпосередня наявність в особи таких якостей як дотримання притаманних злочинному середовищу традицій і правил поведінки, користування авторитетом у кримінальному середовищі.

Окрім цього, науковцями стверджується, що при встановленні факту перебування особи у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу необхідним є встановлення формальних критеріїв, властиві такому суб'єкту: наявність в розпорядженні особи ресурсів, здобутих злочинним шляхом («общака»); наявність розгалуженої мережі територіальних, галузевих, міжнаціональних зав'язків з представниками інших злочинних організацій; наявність кримінальних зав'язків з представниками владних структур; участь в ухваленні рішень злочинної організації; запрошення на «злочинні сходки» тощо [5, с 76].

У той же час, набуття особою статусу «злочинця в законі» самі представники кримінального світу називають «коронацією». Очевидно, що довести сам факт «коронації» в судовому порядку буде майже неможливо [6].

Враховуючи наведене, вірною є думка про те, що потрібно буде відпрацювати на практиці – оперативним шляхом фіксувати всі накази, які віддає злочинець в законі, збирати докази тощо [7]. Також необхідно буде фіксувати безпосередній авторитет у злочинному середовищу, зокрема при прийнятті рішень, керуванням прийняття рішень, вирішення конфліктів між злочинцями тощо.

За таких умов, виявлення, фіксація та встановлення факту того, що особа перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу або є «злочинцем у законі» – це достатньо складний процес, який передбачатиме проведення комплексу негласних дій. Такі дії будуть здійснюватися в межах оперативно-розшукової діяльності та при проведенні негласних

слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування кримінального провадження.

З огляду на наведене, на нашу думку, одним із основних засобів встановлення факту, що особа перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу або є «злодієм у законі» може бути проведення спеціального слідчого експерименту як форми контролю за вчиненням злочину. Адже, дана негласна слідча (розшукова) дія передбачає: створення умов максимально наближених до реальних, перевірка дійсних її намірів, спостереження за поведінкою [8].

Отже, враховуючи особливості даного виду злочину та сутності спеціального слідчого експерименту, його проведення, за умови прихованої участі правоохоронного органу у досліджуваній злочинній діяльності, надасть можливість: перевірити дійсність впливу у кримінальному середовищі, авторитетність перед іншими особами при прийнятті рішень, розпорядження коштами здобуті злочинним шляхом тощо.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: проект Закону № 2513 від 02.12.2019. *Верховна Рада України: офіційний веб-портал.* URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67506.

2. Уголовный кодекс Грузии 22 июля 1999 г. № 2287-вс. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf>.

3. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 № 63-ФЗ URL: www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=341913&fld=134&dst=109,0&rnd=0.04632794352231007#06015460553041931.

4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою». *Верховна Рада України: офіційний веб-портал.* URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67506.

5. Семенов В.Р, Гришин Н.С. Лицо, занимающее высшее положение в преступной иерархии, как субъект преступления, предусмотренного статьей 21.1 УК РФ. Закон и право. 2019. № 2019-08. С. 75-76

6. Задорожний Б. Засудження злодія в законі, як і відбуття покарання, не приведе до втрати ним статусу. Закон і бізнес.

Випуск № 50 (1452) 21.12-27.12.2019. URL: https://zib.com.ua/ua/140622-zasudzhennya_zlodiya_v_zakoni_yak_i_vidbuvannya_pokarannya_n.html.

7. За статус «злодій у законі» 7-10 років позбавлення волі, за участь у сходці – від 3 до 5, – МВС підготувало законопроект про кримінальних авторитетів. *Цензор.нет*: 17.12.19. URL: https://censor.net.ua/ua/video_news/3165833/za_status_zlodiya_u_zakoni_710_rokiv_pozbavlennya_voli_za_uchast_u_shodtsi_vid_3_do_5_mvs_pidgotuvalo.

8. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Спільний наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

Кримський Тарас Сергійович,

здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕСАНКЦІОНОВАНИМ ДОСТУПОМ ДО КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

Активне впровадження сучасних інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності людини все частіше об'єктивно ставить питання про необхідність призначення та виробництва комплексних комп'ютерно-технічних експертиз і інших видів судової експертизи. Як наслідок, без залучення експерта при розслідуванні злочинів вказаної категорії важко досягнути ефективного результату досудового розслідування.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу», судової експертизи – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1]. У відповідності до статті 243 Кримінального процесуального